

499-962-1

5-517

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

სახსლაკე ნუზარ

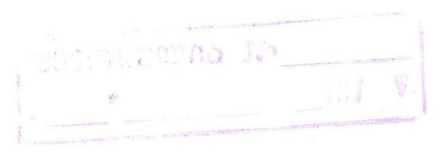
**შავუთ-იპერსკვის ტოპონიმიკა
ენათა კონტაქტების ფონზე**

10.02.01 - ქართული ენა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის
სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი დისერტაციის

ა ვ ტ ო რ ე ფ ე რ ა ტ ი

თბილისი
2002

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ხაზსლაქე ნუზარ

**შავშეთ-იპერხევის ტოპონიმია
ენათა კონტაქტების ფონზე**

10.02.01 - ქართული ენა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის
სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი დისერტაციის

ა ვ ტ ო რ ე უ ე რ ა ტ ი

თბილისი

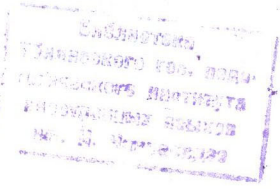
2002

სადისერგაციო ნაშრომი შესრულებულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ზოგადი და გამოყენებითი ენათმეცნიერების კათედრაზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი - **კონსტანტინე ჭრელაშვილი**,
ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი

კონსულტანტი - **მუხანა ფუტყაია**,
ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი

ოფიციალური ოპონენტები: **ზურაბ ჭავჭავაძე**,
ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი
(10.02.01)

ნოდარ ჯანაშია,
ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი
(10.02.06)

დისერგაციის დაცვა შედგება ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის P 10. 02. № 7 სადისერგაციო საბჭოს სხდომაზე 2002 წლის 13 მარტი 12

მისამართი: 380028. ქ. თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 1, კორპუსი I.

დისერგაციის გაცნობა შეიძლება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში (უნივერსიტეტის ქ. №2)

ავტორეფერატი დაიგზავნა 2002 წლის 6 თებერვალი

სადისერგაციო საბჭოს
სწავლული მდივანი, პროფესორი **კონსტანტინე ჭრელაშვილი**

Handwritten signature in blue ink.

ნაშრომის ზოგადი დასასიათება

თავის აქტალოგა. შავშეთ-იმერხევი სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ისტორიულ-გეოგრაფიული რეგიონია, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში დიდ როლს ასრულებდა საქართველოს პოლიტიკური და ეკონომიკური დაწინაურების საქმეში. აქ დაირწა ბაგრატიონთა დინასტიის აკვანი. აქედან დაიწყო ერთიანი და ძლიერი ქართული სახელმწიფოს მშენებლობა. მაგრამ XVI საუკუნის მეორე ნახევრიდან მოყოლებული დღემდე (1878-1921 წლების გარდა) ეს ძირძველი ქართული მხარე მოქცეულია თურქეთის სახელმწიფოს საზღვრებში.

შავშეთში თურქული ენის გაბატონებას შედეგად მოჰყვა ის, რომ უკვე XIX საუკუნის მეორე ნახევარში ქართული ენა თითქმის მთლიანად დავიწყებულია ადგილობრივ ქართულ მოსახლეობაში (თუმცა შავშეთის ერთ-ერთ ნაწილში – იმერხევი იგი ახლაც კარგად არის დაცული). დღეს შავშეთის მოსახლეობა თურქულ ენაზე მეტყველებს. ეს გარემოება დამატებით სირთულეებს ქმნის საკვლევი რეგიონის გოპონიმთა შეკრებისა და შესწავლის საქმეში. თურქული ენა თავის მიმე კვალს გოვებს გეოგრაფიულ ნომენკლატურაში. ხალხის მესხიერებიდან თანდათან იშლება ძველი ქართული სახელწოდებები და მკვიდრდება თურქულენოვანი გოპონიმები. აქედან გამომდინარე, საკვლევი რეგიონის და საერთოდ, თურქეთის შემადგენლობაში მოქცეული სხვა ისტორიული ქართული მხარეების გოპონიმთა დროულად შეკრება და შესწავლა მეტად საშური საქმეა. მას დიდი ეროვნული მნიშვნელობა აქვს. ამასთან, შავშეთ-იმერხევის გოპონიმის ღრმა და საფუძვლიანი შესწავლა ქართულ-თურქული ენობრივი კონტაქტების ბევრ საინტერესო მომენტს წარმოაჩენს.

კვლევის ობიექტი, მიზანი და ამოცანები. კვლევის ობიექტს წარმოადგენს შავშეთ-იმერხევის გოპონიმური ფონდი, რომელიც ჩვენ მიერ ხანგრძლივი საველე მუშაობის შედეგად არის შეკრებილი. იგი შევსებულია წერილობით წყაროებსა და აგრეთვე ქართველ და უცხოელ მკვლევარ-მოგზაურთა ნაშრომებსა თუ დღიურებში ფიქსირებული მასალებით.

წარმოდგენილი ნაშრომის მიზანია შავშეთ-იმერხევის გოპონიმის ანალიზი ენათა კონტაქტების ფონზე. პირველ რიგში საჭირო იყო რეგიონის გეოგრაფიული ნომენკლატურის რაც შეიძლება სრულად და ამომწურავად აღნუსხვა, შემდეგ – მასალის სტრუქტურულ-მორფოლოგიური ანალიზი. აგრეთვე ქართულ გოპონიმთა გავრცელების ამჟამინდელი არეალის განსაზღვრა, მათი თავდაპირველი ფორმების აღდგენა.

პირველი შედეგი. ნაშრომში შედარებით სრულად პირველად

1842